

Elhunyt Turai Zoltán

Életének 51. évében elhunyt Turai Zoltán, a Szakszervezetek Csongrád megyei Tanácsa Oktatási Központjának vezetője, a Hazafias Népfront megyei bizottságának és elnökségének tagja.

Néhány napja olvashattuk az újsághírt, hogy Szegeden, a Széchenyi tér—Kársz utca kereszteződésénél, a kijelölt gyalogátkelőhelyen motorke-rékpár ütötte el és súlyos, de nem életveszélyes sérülést szenvedett. A hír zárómondata arra engedett következtetni, hogy rövidesen felgyógyul. Sérülése azonban oly súlyosnak bizonyult, hogy a gondos orvosi kezelés, és a vasárnap végrehajtott műtét sem tudta megmenteni életét.

Turai Zoltán 1946 óta vesz részt a munkásmozgalmában. Kezdetben mezőgazdasági

munkásként, később a MINSZ mátszalkai járási titkáráként, Csongrád megyében pártmunkásként, majd a Szakszervezetek megyei Tanácsa titkáráként tevékenykedett. Az utóbbi időben a szakszervezeti tisztségviselő továbbképzését elősegítő iskola vezetőjeként dolgozott. Munkáját mindig nagy ügy-szeretettel, fegyelmezetten, szorgalmasan végezte. Eredményes tevékenységéért több alkalommal részesült kitüntetésben. Tulajdonosa volt a Munkás-Paraszt Hatalomért Emlékéremnek is.

Emlékét megőrzi mind-azok, akik ismerték és szerették. Augusztus 9-én délután 15 órakor vesznek tőle végső búcsút családjának tagjai, elvtársai, barátai Szegeden, a Belvárosi temetőben.

„Apa engem boksolni tanít”

A legfőbb ügyész idei sajtótájékoztatóján elhangzott: az összbűnözésben 4 százalék a család és az ifjúság elleni bűncselekmények aránya.

— A tanár néni vette észre rajtam a napközben a foltokat. Én nem akartam neki elmondani, hogy mitől vannak, de behívatta édesanyámat, és akkor elmondta, hogy apa engem boksolni tanít. Legtöbbször éjszaka, amikor hazajön. Rossz szaga van a bortól, mert mindig sokat iszik, felébreszt bennünket, kiabál, és azt mondja, kelj fel, mert boksolni fogunk. Ha álmos vagyok és nem akarok boksolni tanulni, megver. És ha nem vagyok elég gyors és ügyes, apa nagyon megharagszik, és a karomon nyomja el a cigarettáját. Hát ettől van az a sok folt a karomon. Én nem akartam elmondani ezt a tanár néni-nek, mert nagyon félek apától, de most már nem kell félni — ezt mondta anyukám —, mert apa nem jön haza. Ezentúl minden éjszaka aludhatunk és nekem sem kell boksolni tanulni.

A 35 éves G. A.-t „gyermeknevelési módszereiben” a bíróság fékezte meg. Részt a jegyzőkönyvből: „A rendszeresen italozó vádlott a gyermek erkölcsi, testi, szellemi fejlődését súlyosan veszélyeztette. Tisztálkodására, testi ruházatának ápoltságára nem helyezett gondot. A gyermek emiatt erős szagot árasztott maga körül, iskolatársai nem akartak a közelébe ülni. Iskolai felszerelése is hiányos volt, tanulását sem ellenőrizték. Ittasan hazatérve napon fakanállal megverte a 11 éves gyermeket. Rajta több, nyolc napon belül gyógyuló sérülést okozott: jobb szeme alatt vér-aláfutást, szemhéján duzzanatot. Fejének bal oldalán másfél centiméteres repesztett sebet, bal könyökén horzsolást, bal bokáján duzzanatot...”

— Adok én neked, rohadt kölyke, majd én megtanítalak! Nesze! Bőgi csak, bőgi, de mondd meg, hol hagyta el a fogszabályozódat? Nagy mafla kölyke, hogy semmire nem tud vigyázni! Nesze! Nesze! Bőgi csak!

— Magának meg mi köze hozzá? Az én gyermekem, biza rám, hogyan nevelem! Törődjön a maga dolgával, különben kaphat egyet!

1978. július 31.: csattannak a pofonok a tarjáni toronyházak tövében. Itt is, ott is megállnak, kikerekedett szemű kisgyerekek, megdöbben-felöttek figyelik: a napsü-

téses nyári reggelen, a tiszta kék ég alatt egy dühös anya veri az utcán a gyermekét. A „nagy mafla kölyke” négy-éves mindössze, szájából folyik a vér, szeme alatt vér-aláfutás. Leesik a földre, az anyja felrángatja, pofonok, rúgások, rossz volt a gyerek, nagy kárt okozott, elvesztette játszása közben a 110 forintot érő fogszabályozót.

Két asszony beavatkozik az utcára kivitt családi jelenetbe, hasztalan, az anya dühé csillapíthatatlan. Magával ragadja a kislányt: „gyere csak haza, majd még otthon is számolunk!”

A lakásban — vajon melyik is a sok ezer egyforma beosztású, nagyságú panel-lakás közül — nem lehet belátni.

Hasonló jelenetnek nemrég a Marx téri autóbusszpályaudvaron is tanúi lehetnek a járókelők. Akkor egy 40 éves apa „fegyelmezte” a nyílvanosság előtt tízéves gyermekét. Többször, nagy erővel megütötte, a megtántorodó gyereket a földhöz vágta. A brutális apát a rendőrség 30 napi elzárással sújtotta.

A gyermekek efféle nyilvános, rendkívül durva megfenyítése mindannyiszor riadalmat, megbotránkozást kelt az emberekben. Ilyenkor majd mindig akad, aki a gyermek védelmére kel. De otthon, a családi incidensek alkalmával nem várhatunk a kicsik segítségére. „Ami a lakásomban történik, ahhoz senkinek semmi köze, családi ügy” — hallani nemegyszer, ha valaki veszi a bátorságot, s közbeavatkozik.

Magánygy? Legfeljebb a pedagógusok, az óvónők figyelnek fel a gyerekeken éktelenkedő foltokra. Észrevételeiket a gyermek- és ifjúságvédelmi bizottsághoz nem egyszer eljuttatják vagy maguk mondják el tapasztalataikat, mint a társadalmi bizottságok tagjai. A kirívó, különösen megbotránkoztató esetekre fény derül, a brutális szülők ellen büntetőeljárást lehet indítani. A kevésbé kirívó ügyek azonban alig kerülnek nyilvánosságra, de a kár, amelyet a gyerekek testi-lelki fejlődésében okoznak, nem elhanyagolható. Mert nem mindegy, hogy az elkövetkező évek generációi milyen „útravalóval” indulnak otthonról.

Ladányi Zsuzsa

SZEGEDI ÜNNEPI HETEK

Balázs Irén textilkiállítás a Bartók Béla Művelődési Központban, naponta 10—18 óráig.

Samu Géza szobrászművész kiállítása a Bartók Béla Művelődési Központban, naponta 10—18 óra között.

Alföldi festők kiállítása a Gulácsy Lajos Teremben. Megtekinthető 9.30 és 17.30 között.

Szép könyv '77. kiállítás az MTE SZ Technika Házában, naponta 10—18 óra között.

A 19. Szegedi Nyári Tárlat a Móra Ferenc Múzeum Horváth Mihály utcai Képtárában, naponta 10—19 óra között.

Medgyessy Ferenc-émlékiállítás a November 7. Művelődési Központban, megtekinthető naponta 10—18 óra között.

Kiss Róóz Ilona keramikuskészítő kiállítása a Juhász Gyula Művelődési Központban, mindennap 10—18 óra között.

Váró Márton szobrászművész kiállítása a Móra Ferenc Múzeum kupolacsarnokában, naponta 10—18 óra között.

A Víz előtti Szeged, a Somogyi-könyvtár kiállítása, naponta 10—18 óra között.

A Szegedi Szabadtéri Játékok húsz éve. Kiállítás a Móra Ferenc Múzeum dísztermében, valamint a múzeum állandó kiállításai.

Ember és olaj címmel Horváth Dezső és Gyenes Kálmán fotókiállítása, az algyői Ady Endre Művelődési Házban, naponta 10—12 és 18—22 óra között.

Szép könyvek

Acs S. Sándor felvétele

Nagy sikere van a Technika Házában rendezett Szép könyv '78 című kiállításnak, mely a magyar nyomdaipar elmúlt évi termésének legjavát mutatja be — először a nagy nyilvánosság számára. A több mint 200 könyvet — képzőművészeti albumok, szépirodalmi művek, tudományos kótetek stb. — plakátok, bélyegek, egyéb nyomdaipari termékek sora egészíti ki

Húszéves a szabadtéri

1974

Ambroziak volt Lui, az olasz Gaetano Bardini Kalaf, honfitársnője, Maria Rosatti a hercegnő. Timur szerepében Gregor Józsefet hallhattuk, s a három minisztert nagyszíri formálta meg Külkei László, Radnai György és Pálcsó Sándor. Az állami népi együttes Táncra, muzsikára című új műsorával szerepelt — óriási sikerrel. Bebizonyosodtak Csóóri Sándor szavai: „a népművészetnek nem divatja, az ideje jött el, létjogosultsága van”. Az együttest és a közönséget is itt érte a megdöbbentően szomorú hír, hogy meghalt az állami nép együttes alapítója, főrendezője, majd igazgatója, Rábai Miklós, akinek vezetésével az együttes harmadik országban tette ismertté hazánk folklórunkat. Ez a műsor volt Rábai utolsó nagyszabású, egész estét betöltő munkája.

Odette és Zsigfrid történetét, Csajkovszkij A hatyúk tava című balettjét a Belorusz Állami Akadémiai Nagyszínház balettegyüttesének 95 művésze varázsolta a nézők elé a szabadtéri első női karmesterének, Tatjana Mihajlovna Kolomijceva vezényletével.

Turpinszky Béla, Házy Erzsébet, Gobbi Hilda, Gyimesi

Összekötő kapocs — a stilizáció

Koós Iván a bábszínház tervezője.

Koós Iván a szabadtéri János vitéz előadásának díszlet- és jelmeztervezője.

Koós Iván a nemrégiben gyerekeknek rendezett tarjáni vásári komédia irányítója.

(A bábtervező színpadán humanizált tárgyak mozognak. A szereplők és a díszletek is kreáltak, szín- és formavilágukat könnyű egy-egy képi rendszerré formálni. Bár a bábszínházokra is betört a harmadik dimenzió, mégis elsősorban egy-mással párhuzamos síkokban kell gondolkodnia a tervezőnek, ahogy azt tette Koós Iván, a Mozart zenéjére megmozduló Kis semmi-ségekből, Sztravinszkij A katonai története című játékában, a Csongor és Tündében, Bartók Tánc-szvitjének bá-bos változatában, vagy a Hány Jánosban. Az élő színpadon a tervezés minde-keletett a térformálás művésze. Koós Ivánnak — úgy tűnik — nem okoz gondot, hogy átlépje a két műfaj közötti „demarkációs vonalat”. Bizonyíték erre a volt 25. Színházban készített munkái, vagy a Tamási Áron-darabokhoz készített díszletei. Most az Állami Bábszínház parányi színpadáról az ország legnagyobb játéktérére, a Dóm tere rándult — az apró bábokat és díszleteket színészekre és hatalmas méretekre cserélte.)

Először a két feladat azonosságáról beszélt.

— A bábszínháznak is, s a mostani János vitéz előadásnak is legfontosabb alkotóeleme a nagyfokú stilizáció, mely erős szálakkal kötődik a népművészet-hez. A népművészeti inspiráció erőteljesen hat képi kompozícióimra anélkül, hogy másolná a népi díszítőművészetet vagy ornamentikát. A Hány János bábterveinél a tárgyi népművészet elemei keltek életre, szinte természetesen. A mostani János vitéz elképzelés alapállása, hogy ennek az ősforrásnak is egy népmese. Szeretném újraolvasni, úgy megjeleníteni, hogy lehántsuk a népszerűség olcsó sallangjait. Ez a fajta megközelítés közel áll a bábszínházhoz. A mun-

ka képzőművészeti oldala is hasonló, ugyanarra a lényegre törő stilizációra kell törekedni, mint a bábszínházban. A népmese megközelítés adta az ötletet — ez távol áll az eddigi értelmezésektől —, hogy a történet szereplőit saját világukban áldozdadják Kukorica Jancsi történetét, minden ott történik a módos gazda udvarán, innen szárnyal fel a mesemondó gazdag fantáziája, így keveredik természetesen módon valóság és irrealitás. Tündérorság is tulajdonképpen a mindennapi falu délibábos változata.

És a különbségek?

— A bábszínház munkáján az egyszerű stilizálás a materiálból adódó kreált világ. Itt viszont emberek, színészek mozognak a színpadon. Meg kellett találni azt a közevítő elemet, melynek segítségével otthonosan mozoghatnak ebben a szokástól eltérő, stilizált közegben. A jelmezek tervezésénél a népi cse-repek formavilágából merítettem. Nagyon fontosnak érzem a helyes arányok megtalálását ezen a téren; mi az, ami hangsúlyt kap, milyen mértékű lehet az arányeltolódás?! Sokkal hangsúlyosabb itt minden kis motívum, mint egy kisebb színpadon. Ezeket erősítve, egymáshoz kapcsolva izgalmasan lehet alakítani a teret. Nem akartam kapcsolódni az építészeti architektúrához, nem illett az elképzeléshez. Az óriási horizontális teret dombokkal igyekeztem változtatni, mozgalmassá tenni, az emberi arányokhoz közelített járulékos elemeket a háttérben levő „kerek ég” fogja egybe.

Egy sor a tarjáni vásári komédia röplapjáról: „Komédiázás irányítására az híres-nevezetes pesti Bábszínház bábjainak kitalálóját, Koós Ivánt sikerült megnyernünk!”

— Ilyen jellegű, sok gyereket megmozgató foglalkozás még nem volt az országban. A tarjáni lakótelep betonházainak tövében közösségi kreatív gyerekfoglalkozást szervezni, alkotásra készíteni-biztatni őket nagy és fontos feladat. Számomra izgalom, és remélem, sok-sok tapasztalat, melyet a folytatásban föl lehet használni. A gyerekekkel közösen a környezet meghatározásától, a tér kialakításától az eszközök elkészítésén át jutottunk el a kollektív játékig. A vásári részvétel, az utazójáték, a maszkkészítés, a dramatizálás és megjelenítés komplex egysége a gyermeki aktivitás kibontakoztatásának nagy lehetősége.

T. L.